

**XIX међународни научни скуп „Правнички дани –
Проф. др Славко Царић”
„ПРАВО, НАУКА И ДРУШТВО – АКТУЕЛНА
ПИТАЊА И ПЕРСПЕКТИВЕ”**

**XIX International scientific meeting „Legal days –
Prof. Slavko Carić, PhD”
„LAW, SCIENCE AND SOCIETY – THE CURRENT
ISSUES AND PERSPECTIVES”**

Универзитет Привредна академија у Новом Саду
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду
The University of Business Academy in Novi Sad
The Faculty of Law for Commerce and Judiciary in Novi Sad

Нови Сад, 23. септембар 2022.

Зборник радова са XIX међународног научног скупа

„Правнички дани – Проф. др Славко Царић“
„ПРАВО, НАУКА И ДРУШТВО – АКТУЕЛНА ПИТАЊА И ПЕРСПЕКТИВЕ“

23. септембар 2022. године у Новом Саду,
у организацији Универзитета Привредна академија у Новом Саду
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду

Издавач:

Универзитет Привредна академија у Новом Саду
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду
Гери Кароља бр. 1, телефон: 021/ 400 - 499
Web: www.pravni-fakultet.info

Рецензенти:

Др Мирко Кулић **Др Гордана Бејатовић,**
редовни професор ванредни професор

Др Милан Почуча **Др Јелена Стојшић Даветић,**
редовни професор ванредни професор

Др Владимир Козар **Др Сања Шкорић,**
редовни професор ванредни професор

Др Милош Марковић **Др Маријана Младенов,**
редовни професор ванредни професор

Др Јелена Матијашевић **Др Срђан Дамњановић**
редовни професор ванредни професор

Др Предраг Мирковић **Др Марко Станковић,**
ванредни професор доцент

Др Дарко Голић **Др Маја Суботин**
ванредни професор доцент

Др Јоко Драгојловић
ванредни професор

За издавача:

Др Мирко Кулић, редовни професор

Уредник:

Др Милан Почуча, редовни професор

Штампа:

НС Мала књига плус, Нови Сад

Тираж: 150

ISBN 978-86-86121-51-6

Научни одбор:

ПРОФ. ДР МИЛАН ПОЧУЧА - председник Научног одбора

Продекан за науку, квалитет и развој и шеф Грађанскоправне катедре на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МАРКО ЦАРИЋ

Ректор Универзитета Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МАРИЈАНА ЦАРИЋ

Председник Савета Универзитета Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МИРКО КУЛИЋ

Декан Правног факултета за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МАРИЈАНА ДУКИЋ МИЈАТОВИЋ

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе Универзитет Привредна академија у Новом Саду и ванредни професор Факултета техничких наука Универзитета у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ПРЕДРАГ МИРКОВИЋ

Продекан за наставу и ванредни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МАРИЈАНА МЛАДЕНОВ

Продекан за међународну сарадњу и ванредни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ЗОРАН ПАВЛОВИЋ

Шеф Кривичноправне катедре на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ДАРКО ГОЛИЋ

Шеф Теоријске и јавноправне катедре на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ЖЕЉКО БЈЕЛАЈАЦ

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ЈЕЛЕНА МАТИЈАШЕВИЋ

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ВЛАДИМИР КОЗАР

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР САЊА ШКОРИЋ

Ванредни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ДУШАНКА ЂУРЂЕВ

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ВЛАДИМИР ЦАТИЕВ

Шеф катедре Кривичноправних наука Руске академије за адвокатуру и нотаријат | Руска Федерација

АКАДЕМИК ДР НЕДЕЉКО СТАНКОВИЋ

Европски универзитет Брчко дистрикт и Ректор Европског универзитета „Kallos” Тузла и | Босна и Херцеговина

АКАДЕМИК ДР БРАНКО ВУЧКОВИЋ, ЕМЕРИТУС

Универзитет „Адриатик“ – Бар, Факултет за пословну економију и право | Република Црна Гора

АКАДЕМИК ДР ВЕСНА ВУЧКОВИЋ

Судија, в.д. председника Врховног суда Црне Горе, Универзитет „Адриатик“ – Бар, Факултет за медитеранске пословне студије, Тиват | Република Црна Гора

PROF. DR DR. WOLFGANG ROHRBACH

Akademik Evropske akademije nauka u Salzburgu | Austrija

PROF. DR VANO TSERTSVADZE

Georgian Institute of Public Affairs | Gruzija

PROF. DR. AMER FAKHOURY

Dean College of Law American University in the Emirates | Ujedinjeni Arapski Emirati

ПРОФ. ДР РУДИКА ГМАЈНИЋ

Професор на Медицинском факултету у Осијеку и члан Хрватске академије медицинских наука | Република Хрватска

ДОЦ. ДР ЈАН ЈАНАЋ

Доцент на Факултету за менаџмент, Универзитет Коменски Братислава | Република Словачка

ДОЦ. ДР БРАНИСЛАВ ДУДИЋ

Доцент на Факултету за менаџмент, Универзитет Коменски Братислава | Република Словачка

ПРОФ. ДР НЕЂО ДАНИЛОВИЋ

Редован професор Универзитет Никола Тесла у Београду и председник међународног удружења методолога друштвених наука у Београду | Република Србија

ПРОФ. ДР АЛБИНА ФАЗЛОВИЋ

Ванредни професор Европском универзитету Брчко дистрикт на Европском универзитету „Kallos” Тузла | Босна и Херцеговина

ПРОФ. ДР ЗОРАН ФИЛИПОВСКИ

Проректор за међународну сарадњу, Интернационални „Vision” Универзитет | Северна Македонија

PROF. DR ALEXIOS PANAGOPOULOS

University Neapolis Paphos Cyprus, master studys in public law and administration | Republika Kipar

ПРОФ. ДР НЕБОЈША ШАРКИЋ

Декан Правног факултета, Универзитета Унион у Београду | Република Србија

ДР МИШО ЂУРКОВИЋ

Научни саветник, Директор Института за Европске студије у Београду | Република Србија

ПРОФ. ДР ВЛАДИМИР ЧЛОВИЋ

Директор Института за упоредно право у Београду | Република Србија

ПРОФ. ДР БОГДАН ВУКОСАВЉЕВИЋ

European Research Institute for Strategic Studies | Словенија

ПРОФ. ДР МИЛОШ МАРКОВИЋ

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

Организациони одбор:

ПРОФ. ДР ЈОКО ДРАГОЈЛОВИЋ - Председник Организационог одбора

ПРОФ. ДР ИВАН ЈОКСИЋ

ПРОФ. ДР ЈЕЛЕНА СТОЈШИЋ ДАБЕТИЋ

ПРОФ. ДР НЕНАД БИНГУЛАЦ

ДОЦ. ДР НЕНАД СТЕФАНОВИЋ

ДОЦ. ДР МАРКО СТАНКОВИЋ

ДОЦ. ДР ДАЛИБОР КРСТИНИЋ

ДОЦ. ДР МАЈА СУБОТИН

ДОЦ. ДР ВЛАДИМИР ШЕБЕК

МСР ИСИДОРА МИЛОШЕВИЋ

МСР АЊА КОПРИВИЦА

МСР МАРА ДЕСПОТОВ

МСР ТАМАРА КРСТИЋ

Секретар:

МСР АЊА КОПРИВИЦА, асистент

Др Сања Шкорић, ванредни професор
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду
Универзитет Привредна академија у Новом Саду
e-mail: sanja@pravni-fakultet.info

Тамара Чичовачки, дипл. правник
сарадник у области на Правном факултету за привреду и правосуђе у Новом Саду
Универзитет Привредна академија у Новом Саду
e-mail: tamara.c@pravni-fakultet.info

ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И МЕДИЈАЦИЈА КАО АЛТЕРНАТИВНИ НАЧИН РЕШАВАЊА СПОРОВА

Апстракт:

У раду се размајра законодавна регулатива у области националног правосуђа у циљу његовог усклађивања са правом Европске уније, са акцентом на медијацију као алтернативни начин решавања спорова. Констатира се да би будуће реформе предале одређених савремених систем судства, далеко ефикаснији од postoјећег, како би грађани државе, једноставније и уз мање трошкова заштитили своја права и правне интересе. У циљу остваривања изнето, многе државе су решење потражиле у алтернативном начину решавања спорова, те се и у нашем законодавству следи исти прака. Разни видови алтернативног решавања спорова су већ део позитивне законодавства у Републици Србији, као што су арбитража, медијација и слично, али се и у овом домену указала потреба за унапређењем postoјећих решења. Алтернативно решавање спорова чини велики број механизма за решавање грађанскоправних спорова и представља својеврсну алтернативу класичном судском поступку. Алтернативно решавање спорова бржа могућност учесницима одређеног спорног правног односа да сами дођу до решења које је прихватљиво за обе стране. Овакав начин решавања спорова има мнобројне предности и недостиги у односу на судски поступак, преважно због краће трајања и мањих трошкова, као и због унапређивања односа међу странама, што најчешће доводи до добровољног извршења преузетих обавеза. Postojeће алтернативних механизма за решавање спорова у интересу је правосуђа и друштва у целини, јер се њиховом применом смањује број судских предмета и доприноси бољем остваривању права на приступ правди.

Кључне речи: Европске интеграције, медијација, решавање спорова, Европска унија

Увод

Процес европске интеграције је веома сложен и свеобухватан и подразумева више фаза кроз које пролази свака држава која претендује да постане чланица Европске уније. Чланство у Европској унији (ЕУ) је стратешки циљ Републике Србије. Основни принцип на којем се темељи приступање Европској унији јесте да држава која жели да

постане чланица, а то значи и Србија, мора да прихвати и примени правне тековине Европске уније, као што су то учиниле све земље које су до сада приступиле Унији.

Србија је 1. марта 2012. године постала кандидат за чланство у ЕУ, а 21. јануара 2014. године започела је преговоре о приступању Европској унији, што представља и последњи корак ка чланству у ЕУ. Преговарачки процес за чланство у ЕУ обухвата модел по којем треба реформисати државу и друштво, како би се ускладило национално законодавство са законодавством ЕУ, другим речима, циљ држава које претедују да постану чланице ЕУ је стварање уређене државе по угледу на друге европске државе, уз поштовње такозваних «европских вредности». Реч је о

вредностима дефинисаним у Повељи о основним правима, као што су: људско достојанство, јаднакост, мир, слобода, солидарност, толеранција, права геађана и правада.

Министарство правде својим свакодневним радом и залагањем активно учествује у процесу приступања Републике Србије Европској унији, испуњавању обавеза из Европског партнерства, препорука из Годишњег извештаја који Европска комисија објављује о напретку Србије у процесу приступања Европској унији, а након потписивања и ратификације Споразума о стабилности и придруживању, предузима све неопходне мере и активности у циљу постепеног усклађивања домаћег законодавства са правним тековинама ЕУ у области правосуђа. У свеобухватном процесу усклађивања законодавства Републике Србије са правним тековинама ЕУ и успостављања европских стандарда у области правосуђа, Министарство правде предузело је бројне законодавне активности, те је у последње две године усвојено више од тридесет закона, што истовремено представља предуслов за даљи процес европских интеграција.

Констатује се да би будуће реформе требале обезбедити савременији систем судства, далеко ефикаснији од постојећег, како би грађани брже, једноставније и уз мање трошкова заштитили своја права и правне интересе. У циљу остваривања изнетог, многе државе су решење потражиле у алтернативном начину решавања спорова, те се и у нашем законодавству следи иста пракса. Разни видови алтернативног решавања спорова су већ део позитивног законодавства у Републици Србији, као што су арбитража, медијација и слично, али се и у овом домену указала потреба за унапређењем постојећих решења. Алтернативно решавање спорова чини велики број механизма за решавање грађанскоправних спорова и представља својеврсну алтернативу класичном судском поступку. Алтернативно решавање спорова пружа могућност учесницима одређеног спорног правног односа да сами дођу до решења које је прихватљиво за обе стране. Овакав начин решавања спорова има многобројне предности и погодности у односу на судски поступак, превасходно због краћег трајања и мањих трошкова, као и због унапређивања односа међу странама, што најчешће доводи до добровољног извршења преузетих обавеза. Постојање алтернативних механизма за решавање спорова у интересу је правосуђа и друштва у целини, јер се њиховом применом смањује број судских предмета и доприноси бољем остваривању права на приступ правди.

Европске интеграције Републике Србије

Европске интеграције представљају процес политичке, правне и економске интеграције једне државе и региона у Европи. Под тим појмом, данас се углавном подразумева интеграција у Европску унију и Савет Европе, као и у друге међународне организације, као што су Организације за европску безбедност (ОЕБС), или регионалне иницијативе, Споразум о слободној трговини у Централној Европи (ЦЕФТА), и тако даље. Европска унија је надржавна заједница, основана у Мастрихту 1992. године потписивањем Уговора о Европској унији. Држава која настоје да постану чланица Европске уније, могу очекивати жељеи исход након подношења захтева за приступање, затим, уколико испуњава одређене политичке, економске и друге услове који чине Копенхагенске критеријуме дефинисане 1993. године од стране Европског савета. Према тим критеријумима, државе које претендују да постану чланице морају усмерити политички, економски и институционални развој ка вредностима и моделима на којима се заснива Европска унија.

Република Србија је прве организационе припреме за поступак европских интеграција и усклађивања законодавства са правом ЕУ, започеле 2002. године, у чијем циљу је основана Јединица за европске интеграције у Министарству за економске везе са иностранством. Годину дана касније, ова Јединица прерасла је у Сектор за европске интеграције у оквиру истог Министарства за економске везе са иностранством, чији улогу је убрзо заменила

„Канцеларија за придруживање ЕУ”, основана 14. марта 2004. године. Задатак „Канцеларија за придруживање ЕУ” односи се на подстицање и праћење усклађивања прописа Републике Србије с прописима и стандардима ЕУ и обавештавање ЕУ и јавности о томе.

Република Србија је 10. септембра 2008. године ратификовала Споразум о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране, и Републике Србије, са друге стране („Службени гласник РС”, број 83/08) и Прелазни споразум о трговини и трговинским питањима између Европске заједнице, са једне стране, и Републике Србије, са друге стране („Службени гласник РС”, број 83/08). Две најважније обавезе које је Република Србија преузела потписивањем овог споразумом јесу успостављање зоне слободне трговине и усклађивање домаћег законодавства са правом ЕУ. У циљу што прегледнијег, квалитетнијег и ефикаснијег начин спровођења презетих обавеза, неопходно је било поред примене постојећег инструмента, односно Изјаве о усклађености прописа, увести још један инструмент усклађивања, а то је Табела усклађености. Табела усклађености подразумева метод табеларног приказивања подударности одредаба (нацрта, предлога) прописа са одредбама прописа ЕУ (секундарног законодавства) који је предмет анализе. За разлику од Изјаве о усклађености која врши повезивање прописа са свим изворима примарног и секундарног законодавства релевантним за његов нормативни садржај без улажења у појединости, табела усклађености врши табеларни приказ подударности конкретних одредаба прописа са одредбама конкретног секундарног извора права ЕУ.

Процес усклађивања националног права са законодавством Европске уније бухвата 3 стуба:

- а) Канцеларија за европске интеграције (СЕИО) прави планове усклађивања који су садржани у Националном плану за интеграцију или Акционом плану за (брже) стицање статуса кандидата у консултацији са министарствима. Као крајњи рок целокупног усклађивања је предвиђена 2012. година.
- б) Министарства самостално раде на усклађивању, тј. писању закона.
- ц) Методе праћења усклађивања од стране СЕИО су Изјава о усклађености и Табела усклађености и квартални извештаји о испуњености НПИ и Акционог плана за стицање статуса кандидата.

У Извештају Европске комисије о напретку Србије из 2011-е позитивно је оцењено залагање Републике Србије у испуњавању политичких критеријума и наводи се да Србија има свеобухватан уставни, законодавни и институционални оквир у складу са европским и међународним стандардима, да је повећана ефикасност Парламента, као и да је правни оквир за заштиту људских права и мањина развијен и да је почео да се примењује. Европска унија данас има 27 држава чланица. Република Србија је 1. марта 2012. године добила статус кандидата за чланство у Европској унији, сходно томе Србија је у протеклом периоду спровела бројне правне реформе по препорукама ЕУ.

Алтернативно решавање спорова (АРС)

Иако судски поступак јесте основни и најчешћи начин решавања спорова, у савременом праву алтернативни начини решавања спорова доживљавају процват. Алтернативни су, пре свега, зато што представљају алтернативу судском поступку, а подразумевају решавање конфликта уз помоћ треће, неутралне стране. Они нису строго формални као судски потупци, напротив, неки су врло флексибилни, ефикаснији него судски поступци, а свакако и јефтинији, дакле смањује се утрошак времена и новца. Поред тога, доприносе очувању односа страна у сукобу.

Постоје разни начини алтернативног решавања спорова. Најпознатији су арбитража, медијација, недеља поравнања, рана неутрална процена случаја, омбудсман, медијација –

арбитража, мини суђење, мирење и тако даље.¹⁾ Судски поступак је у свим земљама света дизајниран на начин да служи јавним интересима. Дакле, његове основне карактеристике су униформност и транспарентност, што је предуслов за примену правних норми и исправку грешака на апелационом нивоу. Из тог разлога се води рачуна о јавном поретку, дискреционо одлучивање је ограничено, а од свих учесника у поступку се очекује понашање у складу са законом прописаним стандардима. С дуге стране, АРС је пројектован тако да служи превасходно личним интересима учесника у поступку, па су сагласно томе заједничке особине свих модела флексибилност и тајност.²⁾

У пракси се као најуспешнији начин алтернативног решавања спорова показала медијација. Медијација кроз један методолошки приступ и коришћењем бројних техника наводи странке на систематски начин до поравнања.

Појам и значај медијације

Медијација потиче из латинског језика (*mediare*) и значи посредовање, а реч *medius* значи у средини, средњи. У литератури се срећу различите дефиниције медијације, али свима је заједничко да медијацију описују као поступак у којем стране желе постићи основни циљ, а то је компромисно и споразумно решење и да им у остварењу тог циља помажу трећа лица – медијатори. Стране саме бирају медијатора, једног или више, с тим да медијатор не предлаже нити утиче на решење, већ помаже странама да успоставе бољу комуникацију, да буду конструктивније у изналажењу решења, да идентификују своје интересе и умањују или избегавају проблеме. Постизањем споразума обе стране су задовољне, нема победника нити побеђених.³⁾

О значају који медијација има за правосуђе (повећање ефикасности и растерећивање судова) најбоље говоре искуства Трговинског суда у Лондону, који од 17.000 парница, колико просечно годишње доспе на овај суд, 12.000 заврши пре започетог суђења. Осим тога, медијацијом се у значајној мери модернизује, унапређује и убрзава рад правосуђа. Према актуелном Закону о посредовању у решавању спорова (члан 3), посредовање у спорним односима може се примењивати: у имовинскоправним споровима, споровима из области заштите животне средине, у потрошачким споровима, привредним, породичним, радним и другим грађанскоправним споровима, управним, као и у свим другим спорним односима, у којима посредовање одговара природи спорних односа и може да помогне њиховом разрешењу (члан 3. Закона о посредовању у решавању спорова). Поступци медијације почивају на проналажењу решења прихватљивог за све стране у конфликту. Странке које се одлуче за поступак медијације често успевају да на тај начин сачувају дугогодишње пословне односе и наставе даљу пословну сарадњу што је далеко ређе након вођења судских спорова. Медијација је пројектована да служи превасходно личним интересима учесника у поступку, те омогућава лакше решавање сукоба, искључујући питање моћи или права. Такав приступ први пут је развијен на Универзитету Харвард и познат је као харвардски модел. Према том концепту, постоје три основна пута за решавање сукоба: 1) изједначавање интереса, 2) одређивање правних позиција и 3) одређивање позиција моћи.⁴⁾

1) Милошевић, А. (2011). *Увод у медијацију*, Правни факултет Универзитета Унион у Београду, Јавно предузеће Службени гласник, Београд, стр. 13

2) Карамарковић, Л. (2004). *Поравнање и медијација*, Факултет за пословно право, Београд, стр. 310, 311

3) Више: Пиштало, С., Шкорић, С. (2022). *Приручник за основну обуку медијатора – јосредника*, Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду, Нови Сад.

4) а. Лукиновић, М., б. Узелац О., в. Миловановић, С. (2017). *Медијација у Србији, споразум уместо спор*. У: *Анали Економског факултета у Суботици*, бр. 37 (15-25), стр. 18

Медијација у Републици Србији

Од прве појаве примењивања медијације у Србији до данас прошло је готово двадесет година. Залагање и лобирање стручњака из ове области, као и активиста, уз бројне обуке којима се ширило знање о алтернативним начинима решавања спорова, умногоме су допринели стварању амбијента за имплементацију медијације у наш правосудни систем. Поштујући препоруке Комитета министара Савета Европе о медијацији у грађанским стварима, у нашем законодавству донете су имене Закона о парничном поступку којима су прописане одредбе које омогућавају решавање грађанскоправних спорова посредовањем, односно медијацијом или коришћењем неког другог начина за мирно решавање спорова. Тиме су постављени принципи на којима је медијација установљена као законом призната процедура у правном поретку Републике Србије. Наведеним изменама Закона о парничном поступку („Службени гласник РС”, број 55/14)⁵⁾, образован је правни оквир којим се стекла могућност за доношење Закона о посредовању – медијацији („Службени гласник РС”, број 18/05).

Закон о парничном поступку прокламује мирно решавање спорова (члан 11), те садржи и генерална правила о поступку посредовања (чл. 340. и 341), којима се налаже суду да у случајевима у којима је то посебним законом прописано, као и када странке сагласно предложе решавање спора путем медијације, застане с поступком и упути странке на медијацију. Актуелни Закон о посредовању у решавању спорова донесен је 2014. Године. У Србији је први закон којим се правно регулише област посредовања донесен 2005. године (Закон о посредовању – медијацији, „Службени гласник РС”, број 18/05).⁶⁾ Доношењу Закона претходио је пилот-пројекат Недеља поравнања, у којем је 2002. године учествовало 138 општинских судова на подручју 30 окружних судова. Импресивни резултат Недеље поравнања доказао је предности алтернативног решавања спорова. За свега пет радних дана, колико је трајао пројекат, успешно је решено 1.254 предмета. У оквиру пројекта примењиван је хибридни модел алтернативног решавања спорова, који представља комбинацију медијације и рочишта поравнања. Пројекат су спроводили судови у складу с упутствима Врховног суда, који је био носилац пројекта (Партнери за демократске промене Србија, 2012). Након окончања пројекта, Врховни суд, заједно с председницима судова, донео је закључке да је неопходно обезбеђивање нормативног оквира, као и материјалне и друге подршке, како би се процес наставио, те да је због великог оптерећења судова и недостатка судија неопходно оснивање центара за медијацију.⁷⁾

Поступак медијације, односно посредовања покреће се закључењем споразума о приступању посредовању. Стране у спору имају могућност да поступак покрену пре или након покренутог судског поступка, као и у току поступка по правним лековима или у току извршног поступка. Закон о посредовању у решавању спорова одређује као посредника трећу, неутралну особу, која посредује између две стране с циљем решавања њиховог спорног односа, а у складу с начелима посредовања. Поступак посредовања спроводи посредник којег стране својевољно одреде, а уколико стране споразумно не одреде посредника, посредника одређује суд или други орган пред којим се поступак води. Свака страна има могућност да одустане од учешћа у поступку посредовања у било којој фази поступка.

Да би неко лице могло да обавља послове посредника-медијатора мора испуњавати следеће услове: да је пословно способно, да је држављанин Републике Србије, да је завршило основну обуку за посредника, да поседује високу стручну спрему, да није осуђивано на безу-

⁵⁾ Закона о парничном поступку („Службени гласник РС”, број 55/14), члан 11, члан 340, члан 341

⁶⁾ Закон о посредовању- медијацији („Сл. гласник РС”, бр. 18/2005)

⁷⁾ а. Лукиновић, М., Ђ. Узелац О., в. Миловановић, С. *Медијација у Србији, споразум уместо спора*. стр. 19

словну казну затвора за кривично дело које је чини недостојном за обављање послова посредовања, да поседује дозволу за посредовање, да је уписана у Регистар посредника.⁸⁾ Обука посредника се организује у складу с Правилником о програму основне обуке за посредника („Службени гласник РС”, број 146/14), и може се класификовати на основну и специјализовану. Поступак издавања дозволе за посредовање спроводи Министарство. Посредник не може наметати решење странама у спору, такође, не може давати правне савете и обећања, као ни гарантовати одређени исход посредовања. Уколико дође до споразума у спору путем посредовања, његову садржину дефинишу саме стране у поступку посредовања. Споразум се сачињава у писаној форми и потписују га посредник, стране у поступку, као и пуномоћници који присуствују посредовању. Споразум може имати снагу извршне исправе уколико садржи изјаву дужника којом пристаје да поверилац на основу споразума о решавању спора путем посредовања, након доспелости потраживања може покренути поступак принудног извршења (клаузула извршности), или садржи потписе страна и посредника оверене од стране суда или јавног бележника.

Закључак

Медијација као један од начина мирног решавања спорова има вишеструки значај. Пре свега посредовањем - медијацијом се превазилазе рестриктивне и репресивне законске одредбе о начину и условима за закључење поравнања, које нису мењане дужи низ година. Такође, примарни разлог због којег државни системи и правосуђе с великим ентузијазмом прихватају медијацију, као алтернативни начин решавања спорова јесте растерећивање судова. Чак и у земљама са далеко ефикаснијим и уређенијим правосуђем судски процеси трају дуго, те су праћени неизоставним критикама јавности. Из наведених разлога се може закључити да је медијација знатно бржи и јефтинији начин решавања спорова од дуготрајних судских поступака. Кроз медијацију се огледа развоја правног и правосудног система у свакој држави. У прилог томе говори и то да се договор, ако постоји воља, може постићи на једној или две сесије, док проценат успешности медијација премашује 80%. Ово преваходно има значај за Републику Србију, где неефикасност судова проузрокује кршење и других права, осим права на правично суђење, неделотворност постојећих правних лекова, као и неблаговремено извршење судских пресуда. Хармонизујући законе у циљу придруживања Европској унији, Република Србија је донела и Закон о заштити права на суђење у разумном року, чиме се проблем кашњења у односу на оптимално или чак крајње време неопходно за решавање спорова истиче као приоритетни проблем у правосуђу. Иако се Законом о парничном поступку („Службени гласник РС”, број 125/04) у члану 11 прописује да ће суд упутити странке на медијацију или на информативно рочиште за медијацију, односно указати странкама на могућност за вансудско решавање спора медијацијом или на други споразуман начин, ипак се потенцира предлог да се у Закон о парничном поступку унесе одредба којом би се за одређене врсте спорова прописивала обавеза странака да пре подношења тужбе претходно покушају спорни однос решити мирним путем, односно медијацијом. За успешан развој професије медијатора у нашој држави и у нашем правном систему од суштинског је значаја обезбеђење и контрола квалитета медијације. Неопходна је перманентна едукација медијатора, јер су њихова способност и стручност у поступцима који не предвиђају императивне процесне радње од суштинског значаја за проналажење решења за обе стране у спору и задовољавања интереса свих страна у спору.

⁸⁾ Закон о посредовању у решавању спорова („Сл. Гласник РС”, бр. 55/2014), члан 33

Sanja Škorić, PhD, Associate Professor
Faculty of Law for Commerce and Judiciary in Novi Sad
University Business Academy in Novi Sad

Tamara Čičovački, LLB
Teaching Associate at Faculty of Law for Commerce and Judiciary in Novi Sad
University Business Academy in Novi Sad

EUROPEAN INTEGRATION OF THE REPUBLIC OF SERBIA AND MEDIATION AS AN ALTERNATIVE WAY OF RESOLVING DISPUTES

Abstract:

The paper discusses the legislative regulation in the field of national justice with the aim of harmonizing it with the law of the European Union, with an emphasis on mediation as an alternative way of resolving disputes. It is stated that future reforms should ensure a more modern judicial system, far more efficient than the existing one, so that citizens can protect their rights and legal interests faster, simpler and with less costs. In order to achieve what has been stated, many countries have looked for a solution in an alternative way of resolving disputes, and the same practice is followed in our legislation. Various forms of alternative dispute resolution are already part of the positive legislation in the Republic of Serbia, such as arbitration, mediation and similar, but the need to improve existing solutions has emerged in this domain as well. Alternative dispute resolution constitutes a large number of mechanisms for resolving civil disputes and represents a kind of alternative to the classic court procedure. Alternative dispute resolution provides an opportunity for the participants of a certain disputed legal relationship to come to a solution that is acceptable to both parties. This way of resolving disputes has numerous advantages and benefits compared to court proceedings, primarily due to shorter duration and lower costs, as well as improving relations between the parties, which most often leads to voluntary fulfillment of obligations. The existence of alternative mechanisms for resolving disputes is in the interest of the judiciary and society as a whole, because their application reduces the number of court cases and contributes to better realization of the right to access to justice.

Key words: *European integration, mediation, dispute resolution, European union*

Литература

1. Закон о посредовању- медијацији («Сл. гласник РС», бр. 18/2005).
2. Закон о посредовању у решавању спорова („Сл. Гласник РС”, бр. 55/2014).
3. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС”, број 55/14).
4. Карамарковић, Л. (2004). *Поравнање и медијација*, Факултет за пословно право, Београд.
5. Лукиновић, М., Узелац О., Миловановић, С. (2017). *Медијација у Србији, сјоразум уместио сјора*. У: *Анали Економског факултета у Суботици*, бр. 37 (15-25).
6. Милошевић, А. (2011). *Увод у медијацију*, Правни факултет Универзитета Унион у Београду, Јавно предузеће Службени гласник, Београд.
7. Пиштало, С., Шкорић, С. (2022). *Приручник за основну обуку медијайџора – њосредника*, Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду, Нови Сад.

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

001:34(082)
316.3:34(082)

**МЕЂУНАРОДНИ научни скуп Правнички дани - проф. др Славко Царић
(19 ; 2022 ; Нови Сад)**

Право, наука и друштво - актуелна питања и перспективе : [зборник радова] = Law, science and society - the current issues and perspectives : [proceedings] / XIX међународни научни скуп "Правнички дани - Проф. др Славко Царић", Нови Сад, 23. септембар 2022. = XIX international scientific meeting "Legal days - Prof. Slavko Carić, PhD" ; [уредник Милан Почуча]. - Нови Сад : Универзитет Привредна академија, Правни факултет за привреду и правосуђе, 2022 (Нови Сад : НС Мала књига+). - 454 стр. ; 24 cm

Текстови ћир. и лат. - Тираж 150. - Стр. 19-20: Уводна реч / Милан Почуча = Foreword / Milan Počuča. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија уз сваки рад. - Резиме на енгл. језику уз већину радова.

ISBN 978-86-86121-51-6

а) Наука - Правни аспект - Зборници б) Друштво - Правни аспект - Зборници

COBISS.SR-ID 74323209